

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. IX. Romana Cambii de Mamfronis. An onus cambiandi assumptum per debitorem, obligatum proindè ad cambia etiam sine spacciis & justificatione realitatis loco damnorum & interesse, si est ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

tate per creditorem tanquam mandatarium fieri debet inveniendò pecuniam, eamque capiendò ad cambium, cuius successiva requisita deinde incumbant mercatori, nunquam vero legitur attributa ipsi mercatori facultas inveniendi & sumendi pecuniam, ac faciendi dictum contractum, undè istud creditoris fundamentum verè nullam substantiam habere videtur.

Et illa verba (*qui pecunias ad cambia & recambia sicut ipsi reculerunt, accipere velle declaravit,*) absolutè referenda veniunt ad ipsum creditorem, ut ostendit ad oculos non solùm ipse sensus grammaticalis, sed etiam totus contextus orationis, quia dicitur quod mercator cambiabit pro ipso creditore.

Ideòque ista verba per parentesim dicta, suffragantur quidem ad probandum voluntatem creditoris utendi dicta facultate, & capiendi pecuniam ad cambium, sed punctus est, quod ea nunquam deducta fuit ad exercitium, quodque deficit substantia illius tertij contractus, qui omninò præcedere debebat per ipsum creditorem ad id habentem facultatem, cum dicto Rubeo mercatori nunquam legatur dicta facultas attributa, non sufficit enim dicere, quod quis habeat animum capiendi tantam pecuniam ad cambium, nisi capiat à tertio vel à seipso tanquam tertio, cum de necessitate oporteat dare duo extrema, dantis, & recipientis.

Et quandò super his aliqua subesser difficultas itaut instrumentum remaneret ambiguum, adhuc pro debitore potius esset respondendum ex triplici fundamento, quorum unum sufficit.

Primò quia in dubio pactum interpretandum est contra actorem in eo se fundantem juxta notissimum axioma deductum *ex leg. vereribus ff. de pact. cum concord.*; Secundò quia in dubio semper capiendus est intellectus reo & debitori favorabilis & tendens ad liberandum, ubi præsertim agitur pro excludendis usuris vel interfurijs in jure odibilibus, Et tertio demùm, quia in dubio regulanda est voluntas à potestate, ideoque pro interpretatione instrumenti gesti per procuratorem attendendum est præcedens instrumentum procuræ, in quo solùm legitur per principalem debitorem concessa facultas Procuratori capiendi ad cambium juxta primam formulam, ut ex lectura dicti mandati in eodem instrumento inserti, Licet enim rigorosè ac in stricta juris censura, retento intellectu agentium pro creditore, prætendi posset nullitas actus ob non servatam formam mandati, nihilominus, quidquid sit de hac via magis rigorosa, indubitanter defectus potestatis actenoris mandati satis considerandi sunt pro regulanda voluntate ac interpretatione dubij contractus gesti per procuratorem, ideòque probabilis pro debitore in exclusionem cambiorum ob deficientiam spacciorum & realitatis respondendum videtur.

ROMANA CAMBII

DE MANFRONIS

PRO

JUNIPERA MANFRONA

CUM

FRANCISCO COLUMNA.

Casus variè decisus per Rotam.

An onus cambiandi assumptum per debi-

Card. de Luca de Cambijs

torem obligatum proindè ad cambia etiam sine spaccijs & justificatione realitatis loco damnorum & interesse, si est limitatum ad certum tempus, illo elapso duret, vel potius expiratum censeatur, itaut in futurum dicta damna & interesse amplius non debeantur.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**alli series.
- 2 **P**romissum ad tempus eo elapso non debetur.
- 3 **F**allit ubi tempus non respicit terminationem obligationis, sed alium finem.
- 4 **N**on debet esse melioris conditionis morosius quam non morosus.
- 5 **C**ontrarium quod multa conceduntur creditori impedito repetere creditum, quæ denegantur cessante impedimento.
- 6 **E**xaminantur fundamenta, ex quibus debitor etiam sine spaccijs tenetur ad cambia.
- 7 **Q**uando partium confessiones vel declarationes in hac materia attendantur nec ne.

D I S C U R S U S I X.

DEdit Junipera Manfrona ad cambium Francisco Columnæ scuta 500. restituenda infra biennium, quo durante nè creditrix damnum ex pecuniar negotiationibus destinata otiositate pateretur, in se assumpsit debitor onus deputandi mercatorem accepturum tantumdem ad cambium, transmissurum litteras, tenturum scripturam, aliaque facere debentem ad cambiogirum necessaria, undè cum nihil ex istis gestum esset, atque elapso biennio non restitutus dictis scutis 500. per plures alios annos continuatum esset, creditrice demum urgente debitorem ad solutionem, opposuit iste de solutione sequuta cum cambijs interim solutis, quæ stant defectu spacciorum ac realitatis tanquàm sicca & usuraria in sortem imputanda veniunt.

Et quamvis creditrix replicaret defectum transmissiois litterarum aliorumque ad cambiorum realitatem requisitorum, provenire à culpa ipsius debitoris, qui tale onus in se assumpserat, qui proindè ad cambia erga creditorem tenetur loco damnorum & interesse, perindè ac si verè cum debitis requisitis illa girallent, cum actus in odio facere debentis pro gesto habeatur, nè moroso & contravenienti mora seu culpa proficit, ac lucrum tribuat in damnum & præjudicium innocentis, cui data fides impleta non est, ut ultra generalia, quæ frequenter habentur sub titulo de usuris, & sub altero de censibus, in specialibus terminis cambiorum, quoties debitor non docet omnes adhibuisse diligentias, & cambiandi occasionem invenire non potuisse, plene firmatur per Rotam in Romana pecuniaria s. Junij, & 31. Julij 1648. coram Corrado. Et post Salgad in labyrinth. decis. 7. quæ in Curia circumfertur tanquam magistralis sapissimè in alijs canonizata.

Replicabat debitor dictam conclusionem non impugnando eam procedere durante biennio, in quo ipse tale onus in se assumpserat, secus autem eo elapso, quando remanente casu extra conventionem sub dispositione juris communis, hæc ad id eum non obligabat, atque ex hoc fundamento Vicarius Lateranensis judex competens rei conventi illius Basilicæ Canonici sententiam absolutoriam ad sui favorem protulit.

Introducta verò per appellationem causa in Roma

coram Cerro, sub die 8. Aprilis 1653. pro dicta sententia confirmatione prodiit resolutio, confirmata sub die quarta Decembris ejusdem anni, ex generalibus solum regulis & propositionibus, ut promissum ad tempus eo elapso remaneat omis-
 2 sum, & extra promittentis obligationem, cum agatur de materia odiosa, in qua id quod litteraliter non legitur, consulto omissum censetur ex congestis per *Surd. conf. 200.* cum alijs deductis in decisionibus desuper editis, in quibus respondendo ad observantiam resultantem a continuata solutione cambiorum, per quam diversa partium voluntas probari videtur, dicitur quod partium voluntas vel factum reddere non potest licitum id quod est illicitum & usurarium, unde propterea censetur potius debitorem ita per diminutas solutiones sub fructuum nomine factas a fortis principalis debito se eximere voluisse ex *deductis decis. 69. par. 9. recent.* & in alijs, de quibus in dictis decisionibus.

In hoc statu ad causae defensionem assumptus, atque ad dictas decisiones etiam cum sensu veritatis reflectendo, credidi eas utpote non bene fundatas subsistere non posse, atque de facili sperare posse recessum, prout de facto reassumpta disputatione ob concessionem novae audientiae sub
 3 die 24. Aprilis 1662. coram eodem Cerro recessum fuit a resolutis, in quibus deinde persistum fuit, istaeque ultimae resolutiones iustae, ac melius fundatae visae fuerunt, quoniam bene inspecto instrumenti tenore constabat, biennij limitationem adjectam esse in gratiam debitoris pro ejus dilatione, & ne interim ad restitutionem fortis cogi posset; In reliquo vero, cum ratio assumpti oneris esset generalis percutiens totum tempus, in quo mutata pecunia penes ipsum debitorem otiosa remaneret, ita generalis & indefinita remanebat ejus obligatio a sua ratione regulanda cum concurrente rationis identitate, oratio indefinita aequipolle, at universalis, atque omne tempus complectatur ex deductis per *Menocho conf. 97. num. 35. & sequen. & conf. 220. numero sexagesimo sexto, cum sequen.*

Alia etiam evidenti ratione concurrente, quod maximum absurdum esset, ut delinquens & morosus melioris conditionis esse debeat, quam non
 4 morosus nullum delictum vel culpam committens, ut alias retento sensu priorum decisionum sequeretur, quoniam durante biennio, ob conventionalem dilationem, debitor, neque de culpa, neque de mora redargui poterat, sicuti poterat eo elapso, unde si tunc dictae obligationi subiectus erat, multo magis postea.

Verum contra istam rationem a me deductam, quae magnam fecit impressionem, dubitabam ponderari posse, quod durante dilatione creditor im-
 5 peditus est sortem repetere, suasque actiones exercere, unde non mirum si in hoc gravatus, in altero releveretur, & e converso debitor dilationis commodum sentiens, istud incommodum patiat; Multa enim conceduntur creditori impedito creditum consequi, quae denegantur, ubi talem habet facultatem. Ut habemus de legatario quantitatis, qui usuras seu fructus praetendere non potest, quamvis testatoris expressum praecipuum accedat, quoties facultatem habet exigendi sortem, secus istius impedimento concurrente; Ac pariter habemus in materia censuaria, ut non currant fructus census favore illius, qui liberè ac certitudinaliter sortem repetere potest cum similibus, ideo, quae cum in instrumento contineretur etiam pa-

ctum, ut elapso statuto termino, ac debitore non solvente, creditori licitum esset nedum illum ad solutionem urgere, sed etiam aequivalentem summam ad cambium & recambium in ejus damnnum sumere; Hinc proinde ponderabam, rectè dici posse creditori, quod sibi imputet, cur una vel altera facultate usus non esset, quodque debitor duplici oneri subjacere non deberet, & haec mihi videbatur solidior ratio, cui inniti possent primae decisiones, dictis regulis generalibus solum innixa.

Adhuc tamen eodem veritatis sensu retento, probabilius credidi contra debitorem responsum fuisse ex duplici fundamento. Primò scilicet, quod ipse promiserat statim & infra biennium deputare mercatorem, qui curam & onus transmissionis litterarum haberet, aliaque gereret super giro pecuniarum per ipsum debitorem intra dictum terminum sumendarum ad cambium; Quo posito dictum interesse pro toto tempore debitum remanebat ob non implementum in tempore, ex quo successivè debitoris damnnum resultavit, quia si pecuniam tunc accepisset, ac deputasset mercatorem, iste deinde pro toto tempore cessantis restitutionis debiti continuasset, & sic totum malum provenit ab ipso initio, quod influit in tempus sequens.

Et secundò, quia negari non poterat ambiguum remanere partium voluntatem, an dicta obligatio per debitorem suscepta restricta esset ad solum biennium, vel esset indefinita durante tempore solutionis debiti, quo posito deferendum omnino erat observantiae deductae ex solutione fructuum, per quam partium voluntas declaratur, atque ambiguae conventiones interpretationem recipiunt, Nil obstante praecedentium decisionum responsione, quod in materia usuraria & illicita partium conventio nihil faciat, quoniam id rectè procedit, 7 ubi defectus provenit ex intrinseco vitio actus, & ob cessationem illius requisiti, quod neque volentes poterant partes omittere, ut est, exempli gratia, conventio cambiorum etiam sine transmissione litterarum, ac non servata forma Constitutionis *Pij* cum similibus, secus autem ubi defectus provenit a sola conventionem, seu partium voluntate, quae concurrente actus remanet validus & licitus, cum tunc nil prohibeat, quod eadem voluntas aliunde deducatur, praesertim ubi non agitur de inducenda voluntate omnino nova, & quam certum sit in conventionis instrumento non contineri, sed agitur de voluntate ambigua, & quam probabiliter praetendi potest in ipsa conventionem adesse, quoniam tunc facilius defertur observantiae tanquam interpretativae, quae vel in terminis interpellationis pro cursu usurarum necessariae, vel in alijs voluntatem probantibus factis attendi solet, ut praesertim advertitur in

*Ravennaten. seu Faventina
 cambij hoc eod. tit.
 disc. 12.*

